

A BOHEMIA FOLYÓIRAT 2008/1–4. ÖSSZEVONT SZÁMÁNAK MELLÉKLETE

teremtése, amely előkészíti a pluralizmust, a tényleges demokráciát. Csak így lehet elkerülni, hogy megismétlődjének az 1956-os budapesti események.²⁰ Az LL első számában ankét indul, amelyben a cseh szellemi élet legjelentősebb képviselői válaszolnak a „Honnét? Hová? Kivel?” kérdésre. A kép sokszínű, vegyes, a tényleges pluralizmust tükrözi, de nem hiányoznak az éles megfogalmazások. (Ivan Sviták: „A totális diktatúrától a nyílt társadalom és a hatalmi monopólium megszüntetése felé: a hatalmi elit hatékony ellenőrzése a szabad sajtó és a vélemények nyilvánossága által”.²¹) Az LL cikkei ugyanakkor jól megírt, kérdezve gondolkodó, fegyelmezett írások. Jellemző, hogy a második számban Kohout beszámol egy miniszterhelyettessel folytatott beszélgetéséről, aki csalódását fejezte ki a lap mérsékelt hangütése miatt: „az aktivaüléseken én ötször élesebben beszélek”. Kohout persze megjegyzi, hogy az LL elsősorban nem a hirtelen hangoskodó, köpönyegforgató apparatcsikok, hanem a korábban is kritikus írók (Vaculík, Klíma, Havel, Liehm, Kosík, Goldstücker, stb) véleményére kíváncsi.²²

Márciusban bekövetkezik a nagy elmozdulás, amely majd áprilisban teljesedik ki. A pártvezetés már március 4-én felfüggeszti a sajtóhivatal működését. A lapok ettől fogva a kiadók és szerkesztőbizottságok intencióit követik. Az első tavaszi hónap folyamán lázas tanácskozások, nyilvános gyűlések sokaságára kerül sor. Megindulnak a személycserék a magas hivatalokban és a munkahelyeken. Leváltják a belügyminisztert és a főügyészt. A kompromittált Hendrych helyett a reformista Josef Špaček lesz a központi bizottság ideológiai titkára. A független nyilvánosság megszületését jelzi, hogy március 20-án csak Prágában 557 192 napilapot adnak el.²³ A pártlap, a *Rudé právo* újságírói kijelentik, hogy ezentúl nem a központi bizottság, hanem a teljes párttagság nézeteit kívánják tolmácsolni. A közvélemény hangos követelésére március 22-én Novotný lemond az államfői posztról. Helyébe a Moszkva számára is megbízható tábornokot, Ludvík Svobodát választják, aki kezdetben óvatosan támogatja a reformistákat. A hónap végén politikai klubok, önálló ifjúsági szervezetek alakulnak, egykori szociáldemokrata politikusok pártjuk felélesztését fontolgatják. Megszólalnak az első hangok, amelyek a többpártrendszer kérdését feszegetik. Alexandr Kliment a LL hasábjain: „Amíg a kommunisták húsz évig építgették centralista hatalmukat és szervezeteiket, a nem-kommunistákat céltudatosan és megfontoltan atomizálták: nem egyesülhettek, nem volt és máig sincs nyilvános fórumuk, többnyire nem tölthetnek be jelentős társadalmi funkciót. Szükségképpen differenciálódni sem tudtak. Nem ismerik egymást: névtelenek, passzívok, rejtélye-

